

L'IMPACTE DE LA CRISI SOBRE L'EXTREMA DRETA EUROPEA

Aitor Hernández Carr

INVESTIGADOR DE L'IGOP-UAB I MEMBRE DE LA CONSULTORA SÒCOL S.L.

La crisi econòmica, política i institucional que travessa la Unió Europea està sent de tal profunditat que, en alguns casos, està remouent els ciments dels sistemes de partits dels seus països membres. Dins d'aquests canvis destaca la irrupció i el creixement de partits d'extrema dreta com el Front Nacional francès o el partit grec Alba Daurada. La profunditat de l'actual crisi, juntament amb l'espectacularitat del creixement d'alguns d'aquests partits, ha fet que es parli del perill d'una repetició de l'experiència europea dels anys 30 en què, en el marc d'una profunda crisi econòmica, van emergir potents moviments feixistes a diferents països europeus. L'objectiu d'aquest article es aportar algunes reflexions que permetin valorar i dimensionar quin està sent l'impacte de la crisi en el sector polític de l'extrema dreta europea. L'actual crisi està tenint tres efectes principals sobre el sector polític de l'extrema dreta europea. El primer és que està modificant de forma substantiva el seu discurs polític. Així, al costat de la tradicional retòrica d'oposició a la població immigrada, ha guanyat força un

discurs contrari a la Unió Europea i a les polítiques d'austeritat impulsades des d'aquest àmbit. Tot i que els mitjans de comunicació acostumen a centrar-se en la radicalitat de la seva oposició a la immigració, cal ressaltar la rellevància adquirida per aquest altre discurs. En aquest sentit, alguns d'aquests partits han aconseguit erigir-se en portaveus d'una part d'aquells ciutadans que es senten agreujats pels mandats de la Troika europea.

El segon factor d'incidència és que la crisi està possibilitant el creixement electoral d'alguns partits d'extrema dreta. Respecte a aquest creixement, cal apuntar que la crisi no només està eixamplant el percentatge de vot aconseguit per partits ja consolidats (Front Nacional) si no que està obrint espais per a que partits minoritaris facin el salt a la política parlamentària. En aquest sentit, destaquen els casos dels Autèntics Finlandesos a Finlàndia, de Jobbik a Hungria o d'Alba Daurada a Grècia. Aquest és un factor rellevant ja que l'experiència de les darreres dècades mostra que, una vegada accedeixen al primer pla del sistema polític, aquests partits tenen la capacitat de consolidar-se dins del mateix.

Finalment, el tercer factor a tenir en compte és que està possibilitant el creixement de partits que presenten un discurs i una pràctica política clarament pròxima als moviments feixistes. En aquest cas, Jobbik i Alba Daurada serien els dos exemples més clars. Aquest element està trencant una de les premisses que, de forma implícita o explícita, ha gravitat sobre l'extrema dreta europea des dels anys vuitanta. Això és la creença que, de cara a obtenir bons resultats electorals, és imprescindible que els partits d'extrema dreta "mo-

La profunditat de l'actual crisi, juntament amb l'espectacularitat del creixement d'alguns d'aquests partits, ha fet que es parli del perill d'una repetició de l'experiència europea dels anys 30 en què, en el marc d'una profunda crisi econòmica, van emergir potents moviments feixistes a diferents països europeus.

derin" el seu discurs i la seva imatge, i, evitin ser associats amb les versions més violentes i "radicals" de l'extrema dreta tradicional o neo-feixista. Així mateix, cal tenir en compte que els èxits de la "línia dura" seguida per Jobbik i Alba Daurada poden tenir importants efectes en els debats estratègics de formacions i moviments d'extrema dreta d'altres països europeus.

Una vegada analitzats els efectes de l'actual crisi en l'extrema dreta europea, convé realitzar dos apunts finals que ajudin a contextualitzar adequadament la relació entre aquestes dues variables. En primer lloc cal dir que és un error vincular de forma exclusiva el creixement de l'extrema dreta amb l'actual crisi econòmica. Això és així ja que el creixement de l'extrema dreta a Europa es va iniciar als anys vuitanta i s'ha anat estenent i consolidant per gran part del continent europeu des de llavors. Per tant, en moments d'important creixement econòmic, l'extrema dreta també ha trobat "arguments" per atraure el vot de part de l'electorat. En aquest sentit, es corre el risc d'arribar a la conclusió que els seus resultats són únicament conseqüència de la crisi econòmica i que, per tant, l'extrema dreta "s'enfonsarà" quan aquesta s'acabi.

L'experiència de les darreres dècades mostra que estem davant d'un fenomen amb unes arrels més profundes i que, en alguns països, ha aconseguit consolidar-se en el sistema polític nacional.

Un segon element a tenir en compte és que la crisi econòmica no està comportant un creixement de l'extrema dreta a tots els països d'Europa. Tal i com acostuma a succeir amb aquest tipus de partits, l'espectacularitat dels seus èxits a alguns països difumina els fracassos a d'altres. Així, per exemple, a les recents eleccions municipals de Gran Bretanya, el British National Party (BNP) va rebre un sever càstig per part dels electors i va obtenir uns resultats clarament inferiors als d'uns anys enrere. Igualment, a Itàlia, no està sent l'extrema dreta qui està capitalitzant el descontentament popular si no que, fins al moment, ho està fent el particular "Moviment de les cinc estrelles" impulsat pel còmic Beppe Grillo. Pel que fa a Espanya, tot i el considerable creixement de Plataforma per Catalunya, encara no hi ha cap partit amb representació parlamentària. En aquest sentit, cal tenir en compte que, tot i les dimensions europees de l'actual crisi econòmica i política, el context nacional segueix tenint una gran influència a l'hora de determinar els resultats de cada partit polític.

En definitiva, ens trobem en un moment en que s'estan obrint noves "oportunitats" per a l'extrema dreta europea i en que s'estan produint canvis importants tant en el seu discurs com en el tipus de partits d'extrema dreta que reben el recolzament de l'electorat. No obstant, el recolzament de part de l'electorat a partits d'extrema dreta és un fenomen que precedeix l'actual crisi econòmica i que, segurament, continuarà una vegada aquesta s'acabi. En aquest sentit, en comptes d'assumir que la fi de la crisi suposarà el seu debilitament, el debat hauria de centrar-se en analitzar i dilucidar quin tipus d'extrema dreta, i amb quina força, es trobarà l'Europa del dia de demà. ■